Mearrasiida

Porsanger kommune
Rådhuset
9712 Lakselv

Høringsuttalelse vedrørende forslag til kommuneplanens arealdel

Stiftelsen Mearrasiida (tidligere Sjøsamisk kompetansesenter) som ble etablert i Billefjord i 2002, har som formål å ta vare på samisk språk og kultur i sjøsamiske områder, og formidle kunnskap om sjøsamiske forhold. I vår uttalelse til forslag til kommuneplanens arealdel (heretter omtalt som arealplanen) kommenterer vi følgende tema: Bosetningsmønster, hyttebygging, industriområder og arbeidsplasser, natur og landskap og samisk barnehage.

Tekst i kursiv er utdrag fra arealplanen.

Bosetningsmønster

Arealplanen skriver blant annet dette om bosetningsmønster, og områder med høy andel av samisk og kvensk befolkning:
-Styrke Lakselv som knutepunkt med økt tilgjengelighet og fokus på god byggeskikk.
-Samtidig åpne og støtte opp om levende bygdene utenfor Lakselv med økt næringsgrunnlag for fastboende knyttet til økt fritidsbebyggelse og reiseliv som tillegg til primærnæring.

-Med hensyn til føringer for arealbruken i Porsanger (unntatt reindrift) vurderes føringer for opprettholdelse av befolkningsgrunnlaget, fast bosetting og næringsutvikling i områder med høy andel samisk og kvensk befolkning som særlig viktig.

Et kjennetegn ved den samiske kulturen i Porsanger er høy andel spredt boligbebyggelse.

En økt satsing på reiseliv og turisme vil både gi økt næringsgrunnlag, men samtidig kunne medføre økt konflikt med lokalbefolkning og utmarkskonflikter. Planen åpner for en viss utbygging i disse områdene, men mindre omfattende enn Lakselv/Olderfjord.

Positivt at man vil støtte opp om bygder også utenfor kommunesenteret Lakselv, men konsekvenser av økt fritidsbebyggelse for slike bygder burde vært mer nyansert, med beskrivelse av både fordeler og ulemper, slik man har gjort for reiseliv: «En økt satsing på reiseliv og turisme vil både gi økt næringsgrunnlag, men samtidig kunne medføre økt konflikt med lokalbefolkning og utmarkskonflikter.» Også positivt at bygdenes betydning for samisk og kvensk kulturgrunnlag nevnes under «knutepunktutvikling», og at samisk og kvensk kulturgrunnlag vurderes som en ressurs med tanke på å opprettholde /styrke befolkningsgrunnlaget i etablerte boområder også utenfor Lakselv tettsted.

Hytter og fritidsboliger

Det skal legges ril rette for en storstilt bygging av hytter/fritidsboliger: *Samlet tillates opp mot hele 470 nye fritidsboliger.*

Porsanger ønsker at flere skal ha mulighet for å bygge hytte i Porsanger. …

Arealplanen åpner også for nye fritidsboliger i tråd med kommunens mål knyttet til innbyggeres trivsel, vertskommune-tanken og styrking av lokalt næringsgrunnlag. …
Planen åpner for omfattende fritidsbebyggelse og reiseliv som vil styrke lokalt næringsliv og tjenester til innbyggere. … Konsekvenser må utredes nærmere og avbøtende tiltak vurderes for enkelte områder.

Bygging av stadig flere hytter/fritidsboliger er et omstridt tema. I arealplanen nevnes «innbyggeres trivsel, vertskommune-tanken og styrking av lokalt næringsgrunnlag.» Dette oppfatter vi som en ensidig begrunnelse, som ikke tar høyde for negative sider med flere og større hytteområder. Å ha slike områder i sin nærhet skaper vanligvis ikke økt bolyst og trivsel for den fastboende befolkningen, i hvert fall vil man finne svært delte meninger om det. Vertskommune-tanken er positiv sett fra kommunen sin side, men ikke nødvendigvis sett fra områdene som får økt hyttebygging. «Styrking av lokalt næringsgrunnlag» handler vel først og fremst om styrking av butikk(er) i nærområdet, noe som er positivt. Men utstrakt hyttebygging kan gå på bekostning av annet lokalt næringsgrunnlag, som natur- og kulturbasert småskala reiseliv (jf. relativt ny reiselivsplan for Porsanger og Karasjok).

I arealplanen nevnes heller ikke konsekvenser for natur – landskap med planter og dyr, og større belastning i slike landskap som stadig flere brukere av områdene innebærer. Med andre ord: Arealplanen synes å gi en unyansert beskrivelse av konsekvenser av tilrettelegging av arealer for nye hytte-/fritidsboliger. Men positivt at det «i områder med fast bosetting skal nye områder for fritidsbebyggelse søkes lagt til områder hvor det er bred lokal aksept», og som det står om planlagt hyttefelt i Igeldas: «Hensynet til lokalbefolkning i Igeldas og landbruk vurderes som særlig viktig i en videre planprosess.» Og om hytteutbygging på Bringnes: «Hensyn til nærliggende bebyggelse og landbruk (utmarksbeite) må vurderes ved regulering.»

Industriområder og arbeidsplasser

Industriområder

Kommuneplanen foreslår å avsette et areal på 600 dekar til sjørettet næringsvirksomhet på Klubben mellom Ytre og Indre Billefjord. Alternative industriområder (Veines og Holmfjord)

«Sjørettet næringsvirksomhet» kan være så mangt. Hvis det gjelder oppdrett, opplyses det i arealplanen at «havbruk vurderes nærmere i samfunnsdelen», og at områder for akvakultur ikke er utredet/vurdert. Men det opplyses også at «aktør innenfor landbasert oppdrett er i dialog med kommunen om arealer på nordøstre del av Veines. Holmfjord er også forespurt. Veines og Holmfjord ligger begge utenfor grensen for nasjonal laksefjord.» Såpass konkrete planer burde det vært mer åpenhet om, både generelt og i plansammenheng. Men positivt at lokalt ansatte versus ukependlere vurderes: «En høy andel lokale ansatte vurderes å kunne medføre positive virkninger. En eventuell høy andel ukependlere fra andre kommuner vil ikke like positive effekter.»

Det framkommer av arealplanen at planene for industriområder vil utgjøre stor inngrep. Da er det særlig viktig med grundige konsekvensutredninger, og i planen nevnes at blant annet konsekvenser

for nasjonal laksefjord og samisk natur og kulturgrunnlag må utredes. Om Klubben nevnes at «kunnskapsgrunnlaget med hensyn til arbeidsplasser, forurensning mv er mangelfull.» Vi antar at det samme gjelder Veines.

Småskala næringsvirksomhet
Porsanger vil åpne for etablering av flere småskala næringsvirksomheter innenfor områder med spredt utbygging, særlig innen naturbasert reiselivsnæring. Dette er positivt, men «planen omfatter flere nye arealer til fritids- og turismevirksomheter» bør konkretiseres.

Landskap og natur

«… Kommunen har også stilt seg negativ til vindkraftutbygging. Positivt at dette er med, og at man angir størrelse på foreslåtte naturinngrep i arealplanen: «Planen medfører nedbygging av om lag 2400 dekar naturområder i form av enkeltstående mindre inngrep og noen relativt større inngrep (Klubben industriområde, Gohččavárit fritids- og turistområde og utvidelse av Gagga hyttefelt).»

Også positivt at også strømforsyning er nevnt i arealplanen. «Planlagt ny 420 kV linje vil gå forbi Lakselv trafo, men gir mulighet for fremtidig tilknytning.» Men et slikt stort arealinngrep som en kraftlinje av den størrelsesorden vil innebære, bør kommenteres nærmere i en kommunal arealplan.

Landskapsbilde og naturverdier
«Planen angir noe skjerpede føringer knyttet til estetikk med fokus på Lakselv sentrum og viktige fartsårer, samt særlig viktig bebyggelse. Utbygging av særlig Klubben industriområde og Lyngmo boligområde vurderes å medføre negativ konsekvenser med hensyn til landskapsbilde.»

Positivt at utbyggingers konsekvenser for landskapsbilde vurderes. Vi vil minne om at også hyttefelt medfører negative konsekvenser med hensyn til landskapsbildet. Mange synes det er en stor ulempe med en hytteby som nabo, med bygninger i en helt annen stil enn øvrig bebyggelse.

Positivt at planen har med naturverdier som tema, og at også fjordarealer er inkludert. (Med unntak av holmer?) Den framtidsrettede mulighetsstudien «Porsangerfjorden 2.0» skal tas med i videre kommunal planlegging, og lokal forvaltning nevnes også.

Områder for passive og aktive redskaper inkludert gyteplasser for torsk er avsatt til fiske. Innenfor områdene tillates ikke virksomhet som kan være til hinder for fiskeri.
Positivt. Vurdering av hvilke områder som er aktuelle å ta særlig hensyn, er forhåpentligvis gjort i samråd med lokale fiskere, både yrkesfiskere og de som fisker for matauk.

Planen tar høyde for lokal innflytelse i flere sammenhenger, og blant annet om Lakselva:
«En eventuell åpning for økt næringsvirksomhet knyttet til Lakselva frarådes uten at det er gjennomført ytterligere medvirkning (bred samfunnsdebatt).» Dette bør gjelde alle områder der man vil legge til rette for økt næringsvirksomhet, og også for hyttefelt og andre arealinngrep.

Også positivt at FNs bærekraftsmål er nevnt, og at arealplanen vurderer påvirkninger av arealinngrep ikke kun for hver enkelt utbygging, men også samlet sett.

Positivt at Goarahat og Sandvikhalvøya utvalgt kulturlandskap (UKL) er nevnt. Området er et satsingsområde i nasjonal sammenheng, som både støtter jordbruket som en tradisjonell næring og kulturhistoriske og andre verdier. Denne form for verdisetting av landskap kunne vært lagt til grunn

også i vurderinger av sjølandskap.

Ájanas barnehage

Kommunen vurderer å bygge ny Lakselv barnehage, samt sammenslåing av Ájanas og Lakselv barnehage. … avsetter nytt område for ny Lakselv barnehage og omgjør Ajanas barnehage til boligformål. … Kommuneplanen åpner for en sammenslåing av Lakselv og Ájanas barnehage i tråd med igangsatt prosess. Tema vurderes nærmere ved regulering av ny Lakselv barnehage og særlig konsekvenser for samisk kulturutøvelse.

Det vil være svært negativt for samisk språk å slå sammen en samiskspråklig barnehage med en norskspråklig barnehage. Det er utfordrende nok å bevare samisk språk i et norskspråklig samfunn. Det er i barnehagealder man bygger grunnlaget for språket. Vi vil minne på at Porsanger kommune er en med i samisk språkforvaltningsområde. All erfaring og forskning viser at når barna får bade i språket, så lykkes man. Sametinget har uttrykt bekymring (Ságat 17.11.2020) med at sammenslåing vil ha konsekvenser, og føre til ekstra utfordringer med barnehagene i Porsanger. Majoritetsspråket vil alltid vinne, minoritetsspråket har ikke samme forutsetninger for å lykkes.

Konklusjon/avslutning

-Positivt at arealplanen tar høyde for fortsatt desentralisert bosetning, og anser samisk og kvensk kulturgrunnlag som en ressurs med tanke på å opprettholde /styrke befolkningsgrunnlaget.

-Tilrettelegging for industri og hytter må ikke hindre bruk av områdene (sanking, jakt og fiske, samisk kulturutøvelse som å ta ut emner til duodji-virksomhet osv.), basert på sedvaner og allemannsrett.

- Utbygging av hytter må skje i eksisterende hytteområder. Det må ikke bygges slik at det hindrer fri ferdsel som f.eks. i fjæresonen og andre plasser.

- Utbygging og nyetablering må være i tråd med naturmangfoldloven, et område må utforskes og registreres med arter osv. før en eventuell utbygging/nyetablering. Naturmangfoldet som grunnlag for samisk samfunn og kultur må tas hensyn til, og også lovens bestemmelse om erfaringsbasert kunnskap.

-Positivt at arealplanen nevner behovet for konsekvensutredninger og dialog med lokalbefolkningen i områder som vil bli berørt av tiltak/satsingsområder som vedtas med en arealplan.

Billefjord, 15.10.2021

Ove Stødle
Daglig leder Mearrasiida
(Sign.)